

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre.....	24 kor. (12 frt.)
Félévre.....	12 „ (6 „)
Negyedévre.....	6 „ (3 „)
Egy hóra.....	2 „ (1 „)
Egyes szám.....	8 fillér (4 kr.)
Vidékire.....	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennapi

korán reggel.

Unnap és vasárnap után is.

Megint sérelem.

Kolozsvár, jan. 16.

(△) Elgondolkozunk rajta: minő végzet nehezedik erre az országra, micsoda átok ül ezen a népen, hogy nem adatott meg neki a békés fejlődésnek az a lehetősége, mely más országokat hatalmasokká, más népeket nagyokká tett. Elgondolkozunk rajta és ha végigsorakoztatjuk lelki szemeink előtt nemzetünk történelmének gyászos eseményeit, nagy katasztrófáit, még mindig nem találjuk meg ezekben azokat az okokat, melyek mai nemzeti tespedésünket megmagyaráznák.

Most nem beszélünk arról, hogy politikailag milyen kevésbé vagyunk önállóak, hogy anyagilag milyen nyomorúságos népünk. Most csak abból a lesújtóan szomorú tényből indulunk ki, hogy ez ország magyar voltának elismerése, honpolgárai magyarságának a respektálása körül még mindig mennyi mellőzéssel, megszegyenítéssel, lealázással tölti el a magyarul gondolkodókat és érzőket.

Főlkeltünk Mohács után is; élünk Rákóczi szabadságharcának leveretése után is; a világiósi sírból is föltámadtunk; s a hatvanhétedik nagy paktum dacára is közjogilag függetlenek és önállóak vagyunk. Külső ellenség — lett légyan bár az az álorcán ránk törő osztrák brávó — halálos csapást nem tudott ránk mérni. Hiszen az végre is el nem tagadható, hogy Magyarország van és él.

De a mit külső ellenségeink dühe és fondorlatai el nem tudtak volna rabolni, azt ezernyolcszázhatvanhét óta kormányon levő államférfiaink maguktól dobták oda. Magyarország létezésének külső szinbolumait, a magyarság elismerésének külső manifestációját adták föl évről-évre, lépésről-lépésre. Azok, a kik ma Deák Ferencz elveire, mint az evangéliomra esküsznek, fumiálták a Deák hitvallásának azt a dogmáját, hogy: a mit tőlünk elrabolnak, azt visszahódíthatjuk még; a mit azonban magunk adunk oda, az örökre elveszett.

Méltán-e, vagy méltatlanul vallja-e magát Széll Kálmán Deák

Ferencz tanítványának, nem tudjuk. De hogy rossz tanítvány, nehéz feji tanítvány lehetett, az tetteiből derül ki. Vagy a Deák Ferencz elve volt-e öntudatosan beszélni és erőltetni cselekedni? — A „haza böles“ ének hitelve volt-e, hogy a hatalom mindenekelőtt? A „tekinetes ur“ tanította-e tanítványát arra, hogy az udvar kegyéért a haza minden érdekét fáláldozza? S a Deák Ferencz védőszármái alatt nöhetett-e nagygyá egy olyan kormányfő, a kinek minden iránt lehet érdeke, csak a magyar nemzetállam kiépítésének szüksége, a magyarság jogainak teljes előismerése iránt nem?

Ha a Széll Kálmán beszédjeit hallja az ember, olyan az, mint mikor a játék léggömb erőltől duzzadóan ugrál a zsinóron. S ha tetteit figyeljük meg, a töppedt, összezúgódott, elernyedt léggömböt látjuk.

Nem alkalom, nem vonatkozás és nem példa nélkül állítjuk ezeket. Az állítás bebizonyítására számtalan szánalmas tettét lehetne fölhozni. De most csak egy alkalomhoz fűzzük szavainkat. Abhoz a kinosan aktuális eseményhez, hogy Széll Kálmán önszántából, minden külső kényszerítő erő nélkül, minden befolyás nélkül — csupán saját politikai belátásának és hazafias érzékének hiányosságát következtében mulasztott el egy alkalmat, dobott el egy eszközt, melylyel Magyarország magyarságát dokumentálhatta volna.

Az utlevelek megtagadott magyarsága, a magyar nyelvnek az az újabb szégyenteljes sérelme, melyért ez egyszer még az osztrák befolyást sem vádolhatjuk, hanem csak Széll Kálmánt, Magyarország ez idő színterét való miniszterelnökét és belügyminiszterét és azt a többséget, mely a Széll Kálmán bogara miatt még a sárba is követi a hatalmat. Nos hát: Széll Kálmán akarattából és a képviselőház többségének gyávasága miatt elhatározta a Ház, hogy a magyar állampolgárok külföldre szóló utleveleinek nyelve francia és horvát legyen. Mi az, ami külföldön az egyik idegent a másiktól megkülömbözteti? A nyelve. Miből mond-

hatom meg valakiről, hogy milyen nemzetiségű? Az utleveléről. De ha valaki egy angol hatóságnak bemutat egy utlevelet, mely francia és horvát nyelvű s melyből a magyar nyelv hiányzik, akkor ne kívánjuk, hogy magyarnak tartsanak és magyarként bánjanak velünk. S ha hosszas bizonykodás után elhíszik neked, hogy magyar állampolgár vagy, nem kell a szemednek a szegénytől külnie az előtt az idegen hatóság előtt, hogy olyan pipogya államnak vagy polgára, melynek nincs nyelve, vagy nincs bátorsága a nyelvet használni.

Jó, nem szólunk semmit a francia nyelvű utlevél ellen. A nemzetközi érintkezés megkönnyítésére elfogadott kisegítő nyelv ez. De hogy egy magyar állampolgárságot bizonyító okmányon annak az államnak hivatalos nyelve ne szerepeljen, hogy ennek az államnak megfámadhatatlanul és törvényben kifejezett nyelvét, a magyar államnyelvet az utlevélből elszakasztják, a külföld előtt véka alá dugják — az már csak a Széll Kálmán regijeje alatt lehetséges.

Ha az utlevél magyar lenne, a francia kisegítő nyelv mellett, a célszerűségi szempontoknak legmesszebbmenő méltánylásával lenne szabad csak a horvát nyelvet kisegítőül elfogadni. De mikor az az utlevél csak horvát nyelven szól, melynek kisegítő nyelve az internacionális francia, akkor a külföld előtt azt dokumentáljuk, hogy itt a horvát nyelv az államnyelv és a külföldön való ösmeretlenségünk mellett minden idegen azt fogja hinni, hogy ebben az országban horvát az államnyelv. Megszégyenítő ez a tudat, de veszedelmes is nálunk, ahol nemcsak a külföldön, de még idehaza a nemzetiségek támadásai miatt is minden lehető alkalmat ki kellene használnunk állami egységünk kimutatására, a magyar faj és a magyar nyelv szupremáciájának nyilvánítására.

De hát így vagyunk mi; ilyenek a mi kormányférfiaink, mikor nem beszélnek, hanem cselekszenek. És nekünk még annyi bizalmunk sincs, mint Bánffy Dezsőnek. Ezt a törvényt nagyon szépen el-

fogja fogadni a főrendiház és gyönyörűen fogja szentesíteni a király. Hiszen csak a magyar nyelvről van szó! Nem is onnan felülről, hanem az öntudatos, önérzetes és hazafias közvéleménytől kell várunk azt, hogy fölkorbaesolt dühének hullámvérésével lesodorja a közélet magaslatairól azokat, akik erejével dacolva kapaszkodtak föl oda.

— **Pártértekezlet.** A függetlenségi párt ma, pénteken este hat órákor Kossuth Ferencz elnöklése alatt értekezletet tart. A katonai javaslatokról lesz szó.

— **Apponyi tévedései.** Ha nem a népképvislet legfőbb funkcionáriusáról volna szó, eszéigába se jutna az embernek észrevenni azokat az apró botlásokat, a melyeket gróf Apponyi Albertől, mint a Ház elnökéről mostanában folygyeznek az újságok. Lényegében jelentéktelen dolog, más-tól számbavenni sem érdemes figyelmetlenségek lennének, de ott, azon a diszes és exponált helyen bizony feltűnnek, magyarázatra is nem csoda, ha okot adnak. A mi nap egy választókerület megüresedését jelentve elfelejtett Apponyi felhatalmazást kérni az új választás elrendelésére. Utólag pótolta. Jó. Ma hasonló véletlenség miatt kellett röstelkednie. A fővárosi estilapok már el is mondják és maliciózus megjegyzésekkel kísérik, hogy Apponyi ma bezárta az ülést, mielőtt kellett volna. Az igaz, hogy menten meg is nyitotta újra, jobban mondvá visszavonta berekesztő elnöki kijelentését, mert a jegyzők figyelmeztették, hogy szerda van, interpellációs nap s ilyenkor legalább is meg kell hallgatni az interpellációkat. Egy kissé kelles jelenet volt ez, éppen Apponyinak a legkényelmetlenebb. De mi nem is ezt a valamikép reparált tévedést vesszük komolyan. Hanem azt, a mit sejtet. Hogy Apponyi kedvetlenül végzi elnöki teendőit. Mintha egy és más nem volna ügye. Talán ezért olyan szórakozott s felejt el most már ismételtelen olyan sablonoszt dolgokat, a melyek az elnöki funkció jelentéktelen bár, de kötelező szükségéi.

A Bolyai-ünnep.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, jan. 15.

Bolyai János, a világhírű magyar tudós születésének századik évfordulóját méltó fényvel ünnepelte meg tegnap a kolozsvári Ferenc József tud. egyetem. Az ünnepélyre elküldte képviselőit a

Magyar Tudományos Akadémia, a budapesti tud. egyetem és műegyetem, valamint más tudós társaság is.

Délelőtt 10 órákor vette kezdetét az ünnepély az egyetem aulájában. A terem zsufolásig megtelt ünneplő közönséggel. A padosorok balföldi részét az egyetem tanári kara foglalta el, élén Schilling Lajos rektorral és a négy dekánnal, míg a balföldi részén a küldöttek foglaltak helyet.

A tudományos testületek, intézetek és hatóságok a következők által voltak képviselve:

Magyar Tudományos Akadémia képviselőiben: Eötvös Loránd báró, elnök, Szily Kálmán titkár, Réthy Mór, Küszsák József, Tóthossy Béla akadémiai tagok; Budapesti tudomány egyetem képviselőiben: Fröhlich Izidor, Beke Manó; a József-műegyetem képviselőiben: Rados Gusztáv; a bécsi katonai akadémia képviselőiben: Budisavljevic Emánnel alezredes és Császár Andor, Bartha Károly, Vilai Kálmán akadémiai növendékek; a marosvásárhelyi ev. ref. kollegium részéről: Csiky Lajos igazgató, Pál Károly tanár; a nagyenyedi Bethlen-kollegium részéről: Fogarassy Béla jelent meg.

A helyi hatóságok és testületek részéről jelen voltak: gr. Beldi Ákos főispán, a megye törvényhatósága részéről: Dósa Endre alispán; a város részéről: Szavacsin Géza kir. tanácsos, polgármester, Salamon Antal, Fekete Nagy Béla, Ehrlinger Lajos, tanácsosok. A kir. tábla részéről: Fekete Gábor elnök, Heppes Miklós tanácselnök. Az unit. egyh. részéről: Ferencz József püspök, Nagy Lajos kir. tanácsos, esperes; az ev. ref. egyházkerület részéről: Kenessey Béla főjegyző; az ev. ref. theol. fakultás részéről: Nagy Károly tanár; az államépítészeti hivatal részéről: Gere Kálmán főmérnök. Az állami tanítóképző intézet részéről: Kovács Béla tanár és Szánthó Jolán jelentek meg. A róm. kath. főgimnázium, ev. ref. kollegium s más tanintézetek szintén képviselve voltak. A kereskedők társulata részéről: Tamási István alelnök és Gálmán József dr. titkár; a katonaság részéről: Palkovics József altábornagy, Szautei Gáspár honvédelezredes, Prodanovics cs. és kir. alezredes, Deák Zsigmond honv. alezredes, Haubert Kamilló őrnagy, Raics Károly százados voltak jelen.

A Bolyai-család részéről eljött Gyulafehérvárról a nagy Bolyai János fia, Bolyai Dénes.

Az ünnepély a dalkör énekével vette kezdetét, mely Farkas Ödön zene-konzervatoriumi igazgató vezetése alatt a XII-ik zsolnárt adta elő.

TÁRCA.

A kis Denise.

Irtá: Vértessy Gyula.

Reggel felé járt már az idő. Valami házbólról másztunk haza. Zoltán még a kávéházba akart menni.

— Gyere inkább hozzám, jobb theát főzünk magunknak!

Oththon azután míg én a teát főztem, Zoltán az asztalon heverő arcképek között kutatott.

Egyszerre csak felkapta egy ismertebb színésznőnek nevének jelmezes kosztüm-képét:

— Az én kis Denise!

A te kis Denise? Tévedsz. Talán inkább az én kis Denise!

Ismét felvette az arcképet és sokáig nézte. S mintha látására valami kellemetlen, szomorú érzés kezdett volna erőt venni rajta. Kétszer is letette, meg újra felvette, azután szótalanul nézett egy darabig maga elé, csak azután mondta:

— Biz az lehet, hogy a tied volt. Az enyém csak lehetett volna!

— Hát csakugyan volt valaha dolgod ezzel a kis macskával? Viszonyod?

— Viszony? Dehogy viszony? Az egésze egy gondolkodás, mint valami fehér álmomra.

Elnevettem magam. Hogyne! A kis Denise és fehér álmom: Hogy illik ez össze?

— Ugy-e nevelsz? Persze te akkor még nem ismerted őt! Régen is volt ez! A híres primadonna akkor még nagyon fiatal és nagyon becsületes leányka volt.

Mindenki így kezdi — jegyeztem meg cinikusan.

— Persze mikor te megismerted....

— Oh, akkor már dem volt se nagyon fiatal, se nagyon becsületes.

— Hol ismerkedtél meg vele?

— Bizony én pártás nem is tudom.

Nézzük meg az arckép hátulsó lapját. Csakugyan, itt van! Akkoriban meg a vidéken kóborolt. A szalksződemeteri kedves napok emlékére, a kis Denise az ő feledhetlen kutyuskájának. Tehát, mint láthatod Szalksződemeter volt ama hely, a hol sziveink lángra gyultak.... Nekem egy pár hetes kiküldetésem volt, de amellet halálra untam volna magamat, ha ő nagyságával nem hozott volna össze jó sorsom. Valóságos gyöngy volt abban a szemét kisvárosban. A gavallérjait könnyű volt kiűzni a nyeregből. Se a segédjegyzőnek, se a gyógyszerészpraktikánsnak nem telt se pezsgőre, se virágokra, se cigányra. Nekem pedig telt! Pompásan éltünk! Ah, hogy tudott szeretni az a leány!

— Szegény Aranka! Mi lett belőle!

— Csak nem sajnálsz? Mi lett belőle? Okos lány, a ki vigan éli napjait!

Lásd már feljutott Pestre. De igaz, hát neked is volt dolgod vele? Különben azt hiszem sokunknak volt!

— Akkor még nem, mikor én megismertem.

Olyan szomorú hangon beszélt Zoltán, hogy szinte megsajnáltam. Abbahagytam a cinikus hangot s úgy kérdeztem tőle:

— Csak nem voltál belé komolyan szerelmes?

— Nagyon szerettem.

— Ah, ez már érdekes! Épen kész a tea.

— Itt a cigaretta is! Halljuk azt a történetet.

— Elmondom, hogy ha nem gunyolsz ki érte.

— Dehogy gunyollak! Kellő áhitattal foglak hallgatni.

Egy pillanatig nézte még az arcképet, azután eltolta magától:

— Olyannak akarom látni, aminő akkor volt! Szép, ártatlan, tiszta! Én is látam őt ebben a szerepében. De akkor még igazi nevénszörvíg volt! Pártás, adj cognacot is a teához. Hogy ne lássak nagyon tisztán mindent! Reggelig, úgy érzem, hogy be fogok csipni. S ez jobb is lesz így. Mert legalább a lelkem nem fog úgy fájni, mint ahogy józanul fájna a visszaemlékezések szomorú hangulatában.... Mert szomorú dolog ám arra a kincsre visszagondolni, a melyet elvesztettünk, vagy eldobtunk magunktól örökre, visszahozatlanul.

....Akkor ismerkedtünk meg, mikor még fentjárt valamelyik színiképezdében. Csak hogy Aranka nem állt affektáló, nagy-zoló, frivol, romlott leány volt, mint a bányaoldalban a sok csillámzó, üres, értéktelen kő között a tiszta, erős fényű arany-érc....

A társnői ki nem állhatták s elnevezték szürke néninek s folyton gunyolták zárközött, csöndes és tisztességes viselkedését.

Egy házban laktunk, egymás szomszédságában. Én az anyámmal laktam, ő pedig a nagynénjével.

Mindakét öreg asszony a faluról került fel a nagyvárosba. Régi módú uriasz-sonyok voltak, akik szörnyen megörültek, hogy egymással megismerkedhettek és ki-panaszolhatták magukat a városra is, meg reánk is.

— Csak erre a kamaszra ne kel-lene vigyáznom, hogy el ne lumposodjék,

dehogy a k n á m fent — mondta az anyám.

— No én is csak ennek a csitri leány-nyak a kedvéért vagyok fent — mondta a néni. Hogy tanulja a mesterségét és keresse meg vele a kenyerét, mert az anyja holt koldus, az kenyérre való se adhat neki, nekem meg épen annyim maradt meg, hogy kitaníttathatom.

Majd mindennap találkoztunk. — Az anyám nagyon megszerette Arankát s szinte rosszul esett neki, ha egy nap nem lát-hatta. De arra nem volt eset. Mert mihelyt módját ejthette, átszökött hozzánk. Jófor-mán a családhoz tartozott.

Persze a dolog vége az lett, hogy beleszerettünk egymásba. Tulajdonképpen ezt nem is kellett megmondanunk egymás-nak; éreztük mind a ketten, valahányszor csak megszorítottuk egymás kezét.

S a mindennapi együttléti gyönyörébe alig vegyült bele valami érzéki vágyakozás. Mintha csak a bizonyosság érzete elnyomta volna a vágyakat. Biztosra vettük, hogy ugys csak az egymáséi lehetünk a közeli dicsőséges jövőben.

Mert ilyennek színeztük ki a jövőt, fényesnek, dicsőségesnek. Ő belőle híres színésznő lesz, belőlem képviselő, egyetemi tanár, miniszter, vagy Isten tudja mi minden! Fényes csillagok leszünk, akik fent az égbolton fogunk találkozni. Addig pedig türelem és kitartás!

Hanem egyszer mégis közel álltunk hozzá, hogy elvesztítsük a türelmet.

Magunk voltunk odahaza. Az öregek elmentek valahová. Rendes szokás szerint vitakoztunk, szavaltunk, énekeltünk s végezetül nagy megdöbbenéssel vettük észre, hogy nagyon közel ültünk már egymás mellett.

Kezét kezemben tartottam, deraka szeliden hozzám hajolt s nagy kék szemei-vel szerelmesen, meleg epedéssel nézett felém. Egyre jobban magamhoz öleltem, míg elkezdtem neki sütni, hogy meny-nyire szeretem, ő szeliden eltolt magától s úgy mondta, hogy ő is szeret, de míg nem lehetünk az egymáséi, parancsolunk kell a szíveinknek.

Mintha tegnap történt volna, úgy előttem van az egész jelenet. Szórol-szóra emlékezem minden szavára:

— A feleségek nem lehetek most. Mind-ketten tönkretennék a jövőnket. Ennek a szerelemnek a mi szárnyainknak kell lenni. Ez fog minket emelni, nagygyá tenni. Ez a tiszta szerelem lesz a mi védpajzsunk! Harcoljunk a dicsőségért s ha győztünk: találkozunk. Az első férficsók, mely az aj-kamat fogja érni, a maga csókja lesz. Addig pedig maradjunk testvérek.

S azok maradtunk! Még csak meg se csókoltuk egymást. Oh, ostoba kora a ro-mantikus hajlamoknak és a fiatalság egy-ügyű hangulatainak! Huszonkétéves éret-lenség, milyen neveléses is vagy, csak így tiz év múlva is!

Testvérek maradtunk és törtéttünk a dicsőség felé. Az álmok fehér útján halad-tunk behuny szemmel, a helyett, hogy fel-ébredtünk volna és gyönyörködöttünk volna az életben, a fiatalságban, a szerelemben.

Azután egyszerre csak mégis felébredt az egyik álmodozó.

Évek teltek már akkor el meddő küzdelemben. Én idefent nyomorogtam va-lami kis hivatalban, ő kóristán volt vala-melyik vidéki színházban. De mint a direk-tora mondta, őriási hibája volt:

— Becsületes! Ezzel meg van mondvá, hogy sose csinál karriert!

